

Handlingsplan 2022-2024

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

INDHOLD

Handlingsplan 2022-2024

1	Indledning	4
2	EVA's kerneområder	9
3	Alle med gennem uddannelse	12
4	Uddannelse til fremtidens samfund	17

1 Indledning

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har hermed fornøjelsen af at præsentere handlingsplanen for 2022-2024. Handlingsplanen har til formål at give EVA's interessenter et indblik i, hvad EVA sætter fokus på i sine undersøgelser, evalueringer, udviklingsprojekter og formidling i perioden 2022-2024.

Retningen for EVA's arbejde i perioden vil være fortsat udvikling af EVA's kerneområder og strategisk fokus på to centrale udfordringer: 1) Alle med gennem uddannelse og 2) Uddannelse til fremtidens samfund.

Det vil foregå gennem dels større undersøgelser og evalueringer – ofte i et makroperspektiv rettet mod policy – og dels praksisudviklende undersøgelser, projekter og formidling. Arbejdet med de to centrale udfordringer vil desuden være organiseret i to programspor. I den kommende handlingsplansperiode vil vi have et styrket fokus på en tæt inddragelse af relevante interessenter og praktikere og målgruppeorienteret formidling af resultater fra vores projekter.

Neden for et kort rids af EVA's grundlæggende arbejdsform og handlingsplanens elementer. Sidstnævnte udfoldes i de følgende kapitler.

Viden om komplekse udfordringer på tværs af dagtilbud og uddannelse

EVA skaber ny viden og ydelser, som nuancerer og gentænker væsentlige temaer, og dermed bringer samfundets debatter om uddannelse og dagtilbud videre. EVA's viden skaber et bedre fundament for politiske beslutninger og styrker konkret udvikling i praksis.

Grundlaget for vores arbejde er en dybdegående indsigt i de områder, som dagtilbuds- og uddannelsessystemet er organiseret i, nemlig dagtilbud, grundskole, ungdomsuddannelse samt videregående uddannelse og voksen- og efteruddannelse. Men i arbejdet anlægger vi et tværgående perspektiv på dagtilbud og uddannelse. Herved sikrer vi, at vi beskæftiger os med temaer og problemstillinger, sådan som de udspiller sig for børn, unge, voksne, lærere, pædagoger, undervisere, ledere – og samfundet som helhed.

Foruden det løbende arbejde med at producere ny viden gennem undersøgelser og evalueringer, arbejder vi løbende på at gøre relevant viden tilgængelig for dagtilbud og uddannelse. Det kan fx handle om i tæt samarbejde med centrale aktører at formidle aktuel viden på en måde, som gør den særlig relevant og anvendelig i specifikke 'brugssituationer', fx i pædagogers arbejde med børnefællesskaber, i læreres i teamsamarbejde, i evalueringsarbejdet på de gymnasiale uddannelser eller i den interne kvalitetsudvikling på efteruddannelser og videregående uddannelse. Vi fokuserer her på at udvikle og afprøve forskellige formater for vidensomsætning (fx lyd, video, infografik og nye typer af skriftlige produkter), som gør EVA's viden tilgængelig og anvendelig for de mennesker, der skal arbejde med den.

EVA bidrager endvidere med viden og rådgivning i politiske processer og udvalg, der skal understøtte politiske beslutninger. EVA vil i stigende omfang deltage i den offentlige debat ved at være

opsøgende, tilgængelig og stille viden til rådighed i relevante formater for pressen og offentligheden. Vi vil styrke formidlingen af resultater ved at være endnu mere proaktiv ift. at sikre relevant og målgrupperettet formidling af EVA's samlede viden i en relevante sammenhænge, fx ved at stå for eller deltage i konferencer, webinarer og netværk.

Metoder vælges ud fra undersøgelsesernes formål

På EVA tilrettelægger vi evalueringer og undersøgelser ud fra et princip om det formålsstyrede metodevalg. Vi anvender dermed de evalueringstilgange, metoder, datakilder og analyser, der bidrager med den mest relevante viden ift. at besvare en undersøgelses spørgsmål og opfylde dens formål.

EVA's metodeanvendelse er i 2020 evalueret af en ekstern ekspertgruppe. Evalueringen baserer sig på en systematisk kortlægning af EVA's projekter for årene 2017 til 2019 samt dybdegående analyse af udvalgte publikationer. Helt overordnet viser evalueringen, at EVA lever op til sit princip om at foretage formålsstyrede metodevalg, idet eksperterne i perioden finder en bred dækning af designs, metodevalg og forskelligartede undersøgelsesspørgsmål.

Konkret betyder det, at vi arbejder med en bred palette af metoder. Vi anvender kvantitative metoder, herunder registerdata (fx uddannelsesregistre hos Danmarks Statistik, testdata og karakterdata), som i mange tilfælde kombineres med spørgeskemadata. Her har vi på EVA særlig ekspertise i gennemførelsen af panelstudier. Vi har ligeledes indgående erfaringer med kvalitative metoder, herunder forskellige varianter af interview og observation samt praksisinvolverende og -udviklende metoder. På EVA har vi endvidere kompetencer til at gennemføre systematiske vidensopsamlinger.

EVA's kerneområder

EVA har dyb viden om fire kerneområder inden for dagtilbud og uddannelsessektoren:

- Motiverende undervisning og pædagogisk praksis
- Overgange og sammenhæng i uddannelse og dagtilbud
- Organisering og ledelse af fagprofessionelle
- Livslang læring.

I løbet af den kommende handlingsplansperiode igangsættes undersøgelser og evalueringer, som viser sig relevante og aktuelle inden for hvert af de fire kerneområder. Herudover formidles både eksisterende og ny viden om disse områder målrettet den offentlige debat, beslutningstagere samt praktikere.

Strategisk fokus på to centrale udfordringer

Foruden videreudvikling af EVA's kerneområder vil to overordnede samfundsudfordringer sætte retning for EVA's arbejde i den treårige periode:

Alle med gennem uddannelse

Uddannelse er en væsentlig løftestang for social mobilitet og for at bryde negativ social arv. Omkring hver sjette folkeskoleelev har efter 9. klasse ikke en adgangsgivende eksamen til videre uddannelse. Selvom uddannelsesniveauet er hævet over tid i Danmark, er det stadig 19 % af de 30-årige, som ikke har en kompetencegivende uddannelse, og der er stadig en stærk sammenhæng mellem forældre og børns uddannelse. Det er derfor en afgørende opgave for det danske dagtilbuds- og uddannelsessystem at bidrage til, at alle børn og unge bliver inkluderet i uddannelsessystemet og at voksne uden uddannelse får adgang til kompetencegivende uddannelse.

Uddannelse til fremtidens samfund

Den demografiske og teknologiske udvikling i Danmark betyder, at det må forventes, at vi i de kommende år kommer til at mangle veluddannede mennesker på en række forskellige områder. Fx viser en analyse fra DAMVAD Analytics for Danske Professionshøjskoler, at der allerede om få år vil være stor mangel på pædagoger, lærere, sygeplejersker og socialrådgivere, og at vi i 2030 vil mangle 35.000. En fremskrivning fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd viser tilsvarende, at Danmark kommer til at mangle 100.000 faglærte i 2030. En helt central opgave for det samlede dagtilbuds- og uddannelsessystem er at bidrage til, at flere fra de aktuelle børne- og ungdomsårgange oplever disse uddannelser som relevante. Samtidig skal vi sikre, at uddannelserne med deres kvalitet og fokus ruste de faglærte, de professionsuddannede og de dimitterende fra universiteterne til at møde de behov, der er i samfundet.

De to centrale samfundsudfordringer belyses via forskellige undersøgelser, evalueringer og analyser, som gensidigt vil supplere, bygge oven på og nuancere hinanden. Hver udfordring organiseres som et selvstændigt programspor, hvor projekterne samlet set bidrager til at belyse den overordnede udfordring og sikrer, at projekterne kan indvirke på hinanden, således at enkelte projekter giver indsigt, der kan føre til yderligere analyser og undersøgelser. De konkrete projekter for de kommende tre år er således ikke lagt fast på forhånd, da ny viden fra vores og andres undersøgelser, nye politiske tiltag og den løbende dialog med centrale aktører vil pege på nye vidensbehov. Undervejs og ved afrunding af den tre årige periode samles der op på de undersøgelser og evalueringer, som er gennemført med henblik på så nuanceret og konkret som muligt, at kunne bidrage til at bringe arbejdet med den aktuelle samfundsudfordring videre.

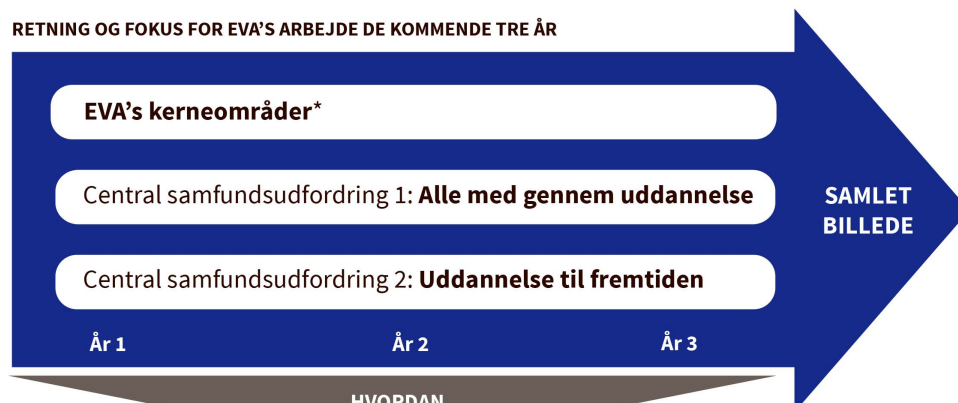
EVA vil i arbejdet have et markant fokus på en tæt inddragelse af interessenter, eksperter og praktikere i partnerskaber, paneler mv. for at sikre relevans, kvalificering og forankring. EVA's undersøgelser vil løbende over den treårige periode blive formidlet i formater, som matcher formål og målgruppe. Det kan fx være i korte formater med fokus på at formidle resultater til politisk niveau, workshop og inspirations- og refleksionsmaterialer til praksis eller rapporter og sammenfatninger, hvor det er relevant.

Vi håber, at handlingsplanen for 2022-2024 giver EVA's interessenter samt institutioner og andre interesserede et indblik i EVA's viden og kommende aktiviteter.

God læselyst!

Hovedelementer i EVA's handlingsplan 2022-24

RETNING OG FOKUS FOR EVA'S ARBEJDE DE KOMMENDE TRE ÅR

* Motiverende undervisning og pædagogisk praksis, Overgange og sammenhæng i uddannelse og dagtilbud, Organisering og ledelse af fagprofessionelle, Livslang læring.

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

2 EVA's kerneområder

EVA's kerneområder er policy- og praksisrelevante faglige områder, som EVA gennem en årrække har opbygget omfattende viden om. I løbet af de kommende tre år formidler vi både eksisterende viden inden for disse områder til den offentlige debat, beslutningstagere og praktikere, ligesom vi igangsætter nye undersøgelser og evalueringer, der hvor vidensbehovet opstår. Det kan fx være vidensbehov afledt af den offentlige debat, politiske forhandlinger eller praksisudfordringer.

Kerneområderne er:

- Motiverende undervisning og pædagogisk praksis
- Overgange og sammenhæng i uddannelse og dagtilbud
- Organisering og ledelse af fagprofessionelle
- Livslang læring.

Motiverende undervisning og pædagogisk praksis

Viden om god pædagogisk praksis og god og motiverende undervisning er grundlaget for et professionelt arbejde i såvel dagtilbud som i hele uddannelsessystemet. Og dermed for børnenes og de unges læring og trivsel. EVA udvikler og vedligeholder viden om, hvordan man kan etablere god pædagogisk praksis og undervisning, der fremmer alle børns, elevers og studerendes udvikling og faglige udbytte - uanset deres forskellige forudsætninger.

Overgange og styrket sammenhæng i uddannelse og dagtilbud

Børn og unge oplever i løbet af deres liv en række betydningsfulde overgange, der har stor indflydelse på deres trivsel og udvikling. Det handler både om de mindre overgange, som fx overgangen mellem mellemtrinet og udskoling, og de større skift fra dagtilbud til skole, fra skole til ungdomsuddannelse, fra ungdomsuddannelse til videregående uddannelse og fra arbejdsmarked til efter- og videreuddannelse. EVA udvikler og vedligeholder viden om, hvad der har betydning for disse mange overgange, herunder særligt for de børn, unge og voksne, som er i udsatte positioner. EVA har desuden fokus på, hvordan dagtilbud, skoler, uddannelsesinstitutioner og ikke mindst de forskellige støtte- og vejledningsfunktioner understøtter overgangene og de valg, som er forbundet hermed.

Organisering og ledelse af fagprofessionelle

Forudsætningen for at kunne skabe professionelle uddannelser og dagtilbud, hvor arbejdet med børnenes, de unges eller de voksnes læring og udvikling er i centrum, er en gennemtænkt national og kommunal organisering, fortløbende kompetenceudvikling samt dygtig ledelse. EVA udvikler og vedligeholder viden om organisering og ledelse i uddannelse og dagtilbud, ligesom vi bidrager med ny viden om de professionelles muligheder for praksisrelevant læring.

Livslang læring

Voksen- og efteruddannelse (VEU) er af stor betydning for at kunne understøtte livslang læring og fastholdelse af voksne på et arbejdsmarked i fortsat forandring. EVA vedligeholder og udvikler viden om tilrettelæggelse og kvalitet af VEU, ligesom vi har fokus på, hvordan tilbuddene for voksen- og efteruddannelse spiller sammen og matcher arbejdsmarkedets og kursisternes behov. Vi undersøger og evaluerer både tilbud for ufaglærte, faglærte og for folk med videregående uddannelse – herunder er det relevant, at EVA følger implementering og resultater af nye tiltag, der måtte følge af den kommende VEU-trepartsaftale.

3 Alle med gennem uddannelse

EVA sætter i perioden 2022- 2024 særligt fokus på den store samfundsmæssige udfordring, der handler om at få alle med gennem uddannelse. Uddannelse er afgørende for at kunne dæmme op for ulige forudsætninger og sikre bedst mulige livsvilkår for alle. Men mange gennemfører ikke en uddannelse, og vi står derfor med et uløst problem, som kræver et særligt fokus – samfundsmæssigt og i dagtilbuds- og uddannelsessystemet. Med afsæt i aktuel viden på området vil EVA bidrage med relevant viden, der understøtter, at alle får mulighed for at tage en uddannelse.

Temaet vil blive belyst gennem flere forskellige undersøgelser, projekter og evalueringer med tæt inddragelse af relevante aktører, ligesom der – hvor det er relevant – vil blive udarbejdet vidensopsamlinger samt synteser og analyser på tværs af forskellige undersøgelser. De forskellige undersøgelser mv. vil samlet set give relevante perspektiver på udfordringen, som kan inspirere til løsninger politisk og i praksis.

Udfordringer på flere niveauer

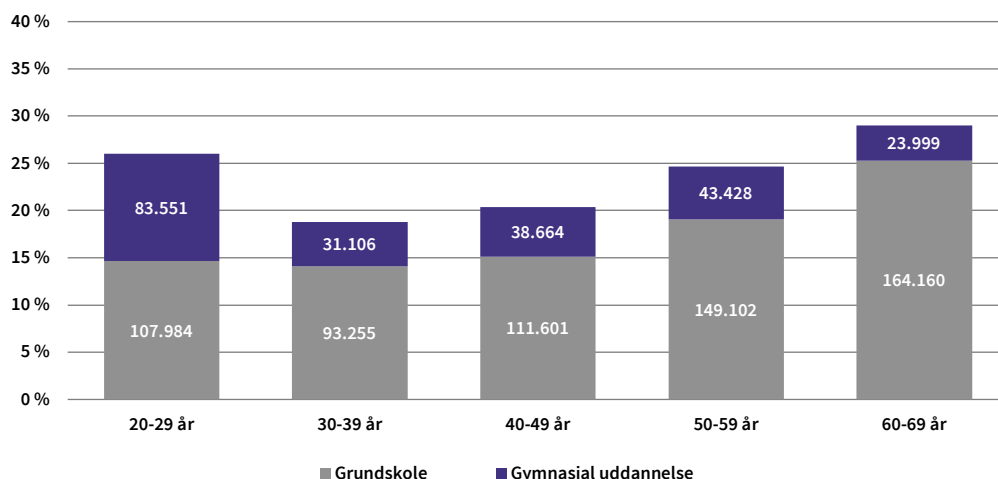
Uddannelse er helt afgørende for adgangen til arbejdsmarked og samfundsliv. At gennemføre en uddannelse har stor betydning for den enkeltes levevilkår, handlemuligheder og oplevelse af livsmestring, ligesom det har stor betydning for samfundet, at så mange som muligt tager en relevant uddannelse.

I 2019 var det hver sjette folkeskoleelev i 9. klasse, der ikke fik ikke en adgangsgivende eksamen. Med andre ord opfyldte de ikke kravene til at blive optaget på en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Og i 2019 var det ca. 22 % af de 25-årige, der ikke havde fuldført – eller var i gang med – en ungdomsuddannelse. Tallet har stort set ikke ændret sig i løbet af de sidste 30 år trods en stærk og vedvarende politisk ambition om at sikre uddannelse til alle. Mange af de unge i denne gruppe har faglige, sociale og personlige udfordringer, som på forskellig vis har påvirket deres livsforløb og gjort det vanskeligt at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Endelig står cirka en tredjedel af den danske befolkning uden en kompetencegivende uddannelse. For de 30-årige er andelen 19 %, jf. figur 3.1. Personer uden en kompetencegivende uddannelse har gennemsnitligt en lavere beskæftigelsesfrekvens, har dårligere økonomi og et dårligere helbred.

FIGUR 3.1

Andel og antal personer uden en kompetencegivende uddannelse, fordelt på højeste gennemførte uddannelse, 2020

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Note: Figuren viser andelen af personer i hver alderskategori, der ikke har en kompetencegivende uddannelse per september 2020. Figuren opdeler desuden denne gruppe i deres højeste fuldførte uddannelse, og angiver hvor mange personer, denne gruppe består af. Personer, der er i gang med en uddannelse på grundskole- eller gymnasialt niveau er inkluderet i disse kategorier.

Tidlige indsatser og undervisning for alle

Hvis alle skal med gennem uddannelse, må der allerede i de tidligste barndomsår og op gennem hele skoleforløbet være fokus på at kunne understøtte og udfordre vidt forskellige børn med meget forskellige forudsætninger. Flere nationale og internationale undersøgelser har gentagne gange peget på, at fx leg, sprogstimulering, sociale erfaringer, generel trivsel samt passende faglige udfordringer har meget stor betydning for, hvordan børn og unge klarer sig i uddannelsessystemet senere hen. Og ikke mindst for de børn, som er udfordret pga. deres familiemæssige og sociale baggrund, kan kvalitetsdagtilbud og skolegang gøre en væsentlig forskel.

EVA har gennem de seneste år bidraget til at kvalificere arbejdet ved at understøtte implementeringen af arbejdet med den pædagogiske læreplan og bidrage til, og at børn og unge får de bedste forudsætninger for at tage en uddannelse ved blandt andet at sætte fokus på kvalitet i dagtilbud. I første omgang ved at se på, hvordan man kan måle og tale om kvalitet i dagtilbud, særligt når det gælder de elementer, som vi ved har betydning for, hvordan børn trives og udvikler sig i de tidligste år. EVA vil under temaet *Alle med i uddannelse* fortsat sætte fokus på kvalitet i dagtilbud og nu bidrage med mere specifik viden om, hvad høj kvalitet er i en dansk dagtilbudskontekst. Dette kan blandt andet ske ved at sætte fokus på børn i udsatte positioner, stimulerende pædagogiske læringsmiljøer, børnefællesskaber, overgangen mellem dagtilbud og skole samt udforskning af sammenhængen mellem dagtilbudskvalitet, og hvordan børn klarer sig videre i skolesystemet både fagligt og i forhold til deres trivsel.

I forhold til grundskoleområdet peger aktuelle undersøgelser på, at de væsentligste udfordringer i forhold til at få alle med gennem uddannelse for det første handler om at tilbyde et læringsmiljø med plads til alle elever, også dem med mere specifikke sociale eller indlæringsmæssige udfordringer. For det andet handler det om, hvorvidt undervisningen gennem hele skoleforløbet opleves

som varieret og relevant. EVA har i tidligere undersøgelser blandt andet været med til at påpege, hvordan varierede og praktiske aktiviteter kan være af betydning for elevernes motivation og lyst til at lære – og dermed oplagt også for deres muligheder og lyst til at fortsætte videre i uddannelsessystemet.

EVA vil under temaet *Alle med gennem uddannelse* have styrket fokus på, hvordan grundskolens læringsmiljøer kan støtte og udfordre alle elever uanset forudsætninger, det være fx sociale, psykiske eller integrationsrelaterede udfordringer. Aktuelt kan det blandt andet handle om at se på såkaldte mellemformer, dvs. hvordan der som en del af skolens normale undervisning kan skabes gode læringsmuligheder også for elever med specialpædagogiske behov. Herudover vil vi fokusere på undervisning, som også inddrager de mere praktiske, skabende og eksperimenterende aktiviteter, der kan bidrage til at inkludere flere børn med boglige udfordringer.

Uddannelse til alle unge og voksne

Også på ungdomsuddannelserne og i voksenlivet skal mennesker med forskellig baggrund og med forskellige typer af udfordringer kunne møde uddannelsessystemer, der understøtter læring og trivsel for alle. Den store andel af unge, som ikke får en ungdomsuddannelse, kræver et særligt fokus. EVA har gennem de seneste år fulgt unges veje fra grundskolen og gennem ungdomsuddannelsessystemet. Suppleret med andre undersøgelser har vi derfor allerede stor viden om, hvad der er af betydning for, at unge tiltrækkes til og fastholdes i ungdomsuddannelsessystemet. Det handler blandt andet om motivation i udskolingen, vejledning, støtte i overgangen, læringsmiljøet på ungdomsuddannelsen og naturligvis mulighederne for støtte og vejledning i uddannelsesforløbet. Der mangler imidlertid fortsat viden om, hvilke tiltag, indsatser og forløb, som er befordrende for særligt unge i udsatte positioner før og under ungdomsuddannelsen, og hvad der mere konkret skal til for at understøtte deres uddannelses- og jobmuligheder senere hen. EVA vil derfor fokusere på dette i den kommende periode, blandt andet gennem et forløbsstudie, der følger en kohorte af unge, med formålet at give nye perspektiver på udsatte unges overgang til ungdomsuddannelse og oplevelser under og efter uddannelsen.

På de videregående uddannelser er der også en stor gruppe af unge, som falder fra deres uddannelse. Selvom mange af dem vælger om og begynder en ny uddannelse, betyder frafaldet en omkostning for den enkelte, for uddannelsen og for samfundet. EVA har tidligere vist, hvordan trivsel på studiet og stærke sociale og faglige fællesskaber kan medvirke til at fastholde de studerende. EVA vil udbygge sin viden om studiestart og tilknytning på studiet ved at sætte fokus på, hvordan uddannelsesinstitutionerne introducerer de studerende til forventninger og arbejdsformer på de videregående uddannelse, fx gennem studieteknikkurser og vejledning. EVA vil endvidere sætte fokus på studerende med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser, som har ret til specialpædagogisk støtte (SPS), og se på, hvordan disse tilbud understøtter disse grupper af studerendes integration og fastholdelse på uddannelserne.

Uddannelse for alle handler i høj grad også om at se uddannelse i et livslangt læringsperspektiv. På EVA har vi gennem flere år haft et særligt fokus på voksnes efter- og videreuddannelse. Opgaven med at få alle med i uddannelse er for voksne især relevant, når det gælder socialt og fagligt udfordrede voksne, som har det svært i uddannelsessystemet, og som måske er præget af dårlige erfaringer med at gå i skole og lære nyt. Med et fokus på at alle skal med i uddannelse, er det bl.a. en helt central udfordring at få hjulpet den store gruppe af voksne, som har behov for at få løftet deres grundlæggende læse-, regne- og it-færdigheder, så de har mulighed for at deltage i videre uddannelse. I de kommende år vil EVA derfor se på, i hvor høj grad sådanne tilbud fungerer som løftestang til videre uddannelse, og hvordan de hjælper voksne med samfundsdeltagelse i bredere forstand.

Alle med gennem uddannelse

I de kommende tre år vil EVA med tæt inddragelse af centrale aktører belyse forskellige aspekter relateret til den overordnede udfordring om at få alle med uddannelse.

Konkret forventer EVA i det kommende år at igangsætte undersøgelser, analyser, evalueringer inden for følgende temaer:

- Kortlægning af kommunernes understøttelse af børn i udsatte positioner
- En styrket overgang mellem skole og dagtilbud
- Mellemformer som inkluderende læringsmiljøer
- Undervisning som opleves som varieret og relevant
- Kvaliteten af tiltag, indsatser og forløb målrettet unge i udsatte positioner
- Evaluering af specialpædagogisk støtte på de videregående uddannelser
- Styrkede læse-, regne- og it-færdigheder som løftestang for voksnes deltagelse i uddannelse

Der er ikke tale om en udtømmende liste. Dialog med interessenter samt politiske udspil og tiltag fra uddannelsesinstitutioner, interesseorganisationer, forskningsmiljøer mv. kan vise behov for, at andre undersøgelser end de ovenfor listede igangsættes.

4 Uddannelse til fremtidens samfund

EVA sætter i perioden 2022- 2024 særligt fokus på at producere viden, der kan hjælpe stat, kommuner, virksomheder og uddannelser med at sikre uddannelse og kompetencer til fremtidens samfund. På baggrund af EVA's større undersøgelser om rekruttering og fastholdelse gennem hele uddannelsessystemet belyses de mest aktuelle og specifikke udfordringer inden for dette område; professionsuddannelserne (herunder lærer- og pædagoguddannelserne), erhvervsuddannelserne samt den grønne omstillings betydning for uddannelsernes indhold og form samt behovet for at få voksne motiveret til deltagelse i VEU.

Temaet vil blive belyst og arbejdet med gennem flere forskellige undersøgelser, projekter og evalueringer med tæt inddragelse af relevante aktører, ligesom der – hvor det er relevant – vil blive udarbejdet vidensopsamlinger samt synteser og analyser på tværs af forskellige undersøgelser. Projekter, undersøgelser mv. vil samlet set give relevante perspektiver på udfordringen, som kan inspirere til løsninger politisk og i praksis.

Mangel på relevante kompetencer

Danmark ser ind i en fremtid med faldende ungdomsårgange (se figur 4.1.) og udækkede behov for kvalificeret arbejdskraft.

Ifølge en prognose fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd kan Danmark komme til at mangle omkring 100.000 faglærte i 2030, hvis man fremskriver de nuværende uddannelses- og erhvervsfrekvenser. På lærer- og pædagoguddannelserne ses år efter år en vigende tendens i antallet af ansøgere (se figur 4.2) ligesom frafaldet på både uddannelse og i erhverv er stort. Ifølge et aktuelt estimat fra Danske Professionshøjskoler vil Danmark i 2030 mangle 35.000 pædagoger, lærere, sygeplejersker og socialrådgivere, hvis tendensen fortsætter.

Det er ligeledes væsentligt at være opmærksom på, at de opgaver, som fremtidens arbejdsstyrke skal løfte, er komplekse og løbende ændrer sig. Vi står fx over for en række udfordringer de kommende år, som kræver, at medarbejderne kan arbejde på nyskabende måder og fastholde en høj kvalitet i opgaveløsningen. Det kræver at uddannelsernes indhold og kvalitet ruste elever og studerende til det arbejdsmarked og de opgaver, der venter dem. Særligt den teknologiske udvikling og klimaomstillingen rejser nye krav til uddannelsernes indhold og fokus, så de kan imødekomme de krav på arbejdsmarkedet, der følger af samfundsudviklingen. Og udviklingen kræver også at voksne motiveres til at videreuddanne eller uddanne sig, så de får de kompetencer, der er brug for på fremtidens arbejdsmarked. Uddannelserne må derfor hele tiden arbejde for at sikre en høj kvalitet i uddannelserne og et godt match mellem deres uddannelse og den praksis, der venter.

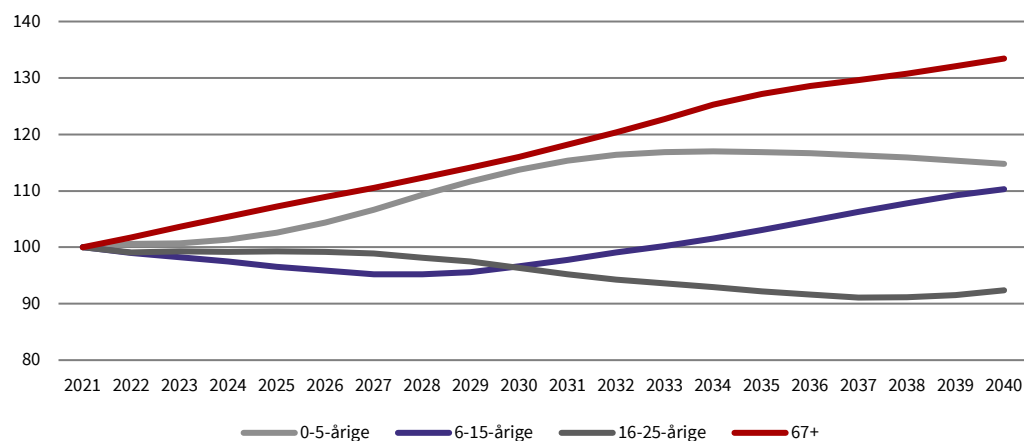
EVA sætter derfor i den kommende periode fokus på den udfordring, der handler om at sikre de rette kompetencer til fremtidens samfund.

Ny viden om rekruttering til lærer- og pædagogfaget

Vi ser ind i en række dystre scenarier i forhold til kvalificeret arbejdskraft på særligt dagtilbuds- og skoleområdet, jf. figur 4.1. og 4.2. Manglen på uddannede lærere og pædagoger er en dobbelt udfordring i et uddannelsesperspektiv, da det netop er disse professioner, som skal være med til at sikre høj kvalitet i dagtilbud og uddannelse og dermed være med til at understøtte alle børn og unges læring og trivsel. Vi ved således, at uddannet personale i dagtilbud har betydning for børnenes trivsel og udvikling, ligesom lærernes ekspertise er af stor betydning for læring og læringsmiljø i grundskolen.

FIGUR 4.1

Befolkningsudvikling for udvalgte aldersgrupper (indeks, 2021=100)

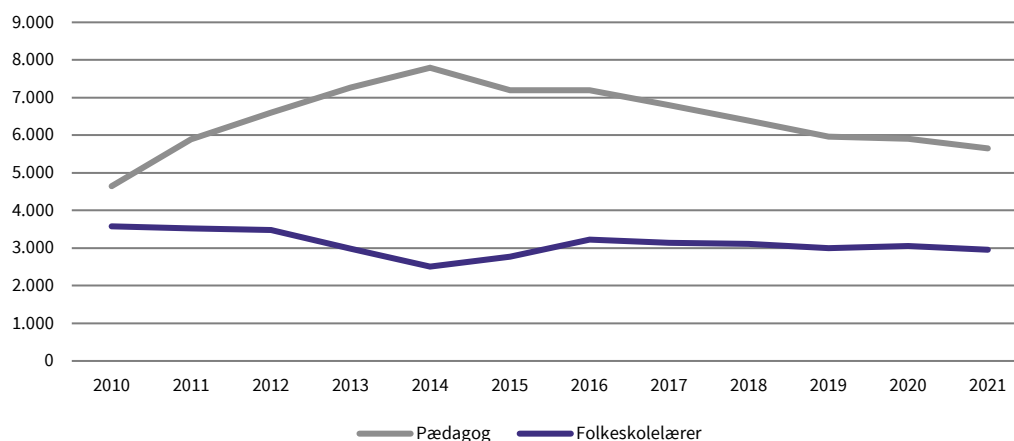

Kilde: Statistikbanken, FRDK121.

Note: Figuren viser udviklingen for udvalgte aldersgrupper frem mod 2040. Data er indekseret så befolkningstallet i 2021 er sat til 100. Udviklingen i perioden 2022-2040 kan derfor aflæses som ændringen i forhold til befolkningstallet i aldersgruppen i 2021. En værdi på 92 i 2014 angiver derfor, at der er 8 % færre personer i aldersgruppen i 2040 sammenlignet med 2021.

FIGUR 4.2

Udviklingen i antal ansøgere til pædagog- og folkeskolelæreruddannelsen, 2010-2021

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Note: Figuren viser det totale antal 1. prioritetsansøgere til pædagog- og folkeskolelæreruddannelsen. N = 114.615.

De politiske tiltag, der skal styrke uddannelsen til lærer og pædagog, har primært handlet om ændringer i lærer- og pædagoguddannelsens struktur og indhold – og senest justeringer af uddannelsens geografi. Hertil kommer institutionernes egne initiativer og pædagogiske tiltag. De mange bestræbelser har dog ikke betydet, at tendensen med faldende ansøgstal er ændret, og fx viser EVA's seneste analyse, at det i dag er hver sjette underviser i den danske folkeskole, som ikke har en læreruddannelse.

EVA har i en længere årrække bidraget med viden om rekruttering og frafald på professionsuddannelserne. Hertil kommer et særskilt fokus på de videregående uddannelsers kvalitet i forhold til læringsmiljø, trivsel og udbytte. Denne viden skal nuanceres og styrkes i henhold til aktuelle spørgsmål, som vedrører tilgange til og fravalg af lærer- og pædagogprofessionen specifikt. EVA vil således bidrage med systematisk afdækning af, hvilke faktorer der medvirker til, at kandidater vælger eller fravælger lærer- og pædagoguddannelsen, samt hvilke faktorer der har betydning for, at uddannede lærere og pædagoger bliver i eller forlader jobbet. Samtidig bliver det med udgangspunkt i blandt andet i de aktuelle evalueringer af lærer- og pædagoguddannelsen relevant at se på, hvordan de to uddannelser kan styrkes med henblik på at matche de krav, som de uddannede møder i praksis. Det vil ligeledes være relevant i de kommende år at følge, hvordan rekruttering til og kvaliteten på uddannelserne spiller sammen med beslutninger om den geografiske placering af uddannelserne, og om omskoling og rekruttering af voksne studerende kan afhjælpe rekrutteringsudfordringerne i lyset af de faldende ungdomsårgange.

Rekruttering og fastholdelse på erhvervsuddannelse

EVA har gennem flere år leveret viden, der sætter fokus på den store dagsorden om flere faglærte. Blandt andet har vi haft fokus på rekrutteringen og frafald på erhvervsuddannelser og har set på indsatser i forhold til at få flere voksne ufaglærte til at blive faglærte. En analyse fra EVA viste fx i 2020, at når man sammenligner de seneste tre år før erhvervsuddannelsesreformen med de fire første år efter reformen, faldt den samlede tilgang af voksne til hovedforløbet med 14 % og den samlede tilgang af unge under 25 år med 12 %. Hertil kommer, at erhvervsuddannelserne har det største frafald, når man sammenligner med andre erhvervskompetencegivende uddannelsesgrupper – og et markant større frafald sammenlignet med gymnasiale uddannelser.

EVA vil i den kommende handlingsplansperiode bidrage med viden, som kvalificerer drøftelserne om indsatser, der skal sikre flere faglærte. Der savnes ikke mindst viden om effekten af konkrete indsatser for at styrke rekruttering og fastholdelse på EUD og EUV, men også systematisk kvalitativ viden om unges og voksnes motivation for at vælge erhvervsuddannelserne og årsager til frafald. Endelig er der behov for at se nærmere på kvalitet og læring i praktikken og på sammenhængen mellem skole og praktik samt samarbejdet mellem erhvervsskoler og virksomheder, herunder hvordan voksne ufaglærte kan motiveres gennem de virksomheder, hvor de er ansat.

Nye samfundsmål stiller nye krav til uddannelse og kompetencer

Danmarks ambitiøse klimamål kræver en omfattende og hastig klimaomstilling. En rapport fra Boston Consulting Group anslår, at der kan mangle op mod 70.000 i 2030 til at varetage de grønne job. Den grønne omstilling er relevant for en række faggrupper og præger allerede nu erhvervsuddannelser og de videregåendes uddannelsers indhold og fokus. Her er der behov for løbende viden om, hvordan den omstilling kan gennemføres, så den tager højde for de nye behov som arbejdsmarkedet får både i de kommende år og på længere sigt. Indfrielsen af klimamålene kræver dog også, at endnu flere færdiguddannede eller ufaglærte tilegner sig de nye typer af kompetencer, så der er nok kvalificeret arbejdskraft. Det kræver, at vi får flere voksne motiveret til videreuddannelse eller omskoling i VEU-systemet. EVA vil gennem dialog med relevante parter identificere konkrete analyse- og vidensbehov, der kan understøtte beslutninger og tiltag på uddannelsesområdet, som hjælper Danmark i arbejdet med den grønne omstilling.

Uddannelser til fremtidens samfund

I de kommende tre år vil EVA belyse forskellige problemstillinger relateret til den overordnede udfordring om at sikre uddannelser og kompetencer til fremtidens samfund.

I det kommende år forventer EVA at igangsætte projekter inden for følgende tematikker:

- Rekruttering og fastholdelse af lærere og pædagoger
- Rekruttering og fastholdelse ift. EUD og EUV
- Praktikkens betydning for uddannelse af dygtige faglærte
- Bæredygtig og grøn omstilling på erhvervsrettede uddannelser og i VEU

Der er ikke tale om en udtømmende liste. Dialog med interessenter samt politiske udspil og tiltag fra uddannelsesinstitutioner, interesseorganisationer, forskningsmiljøer mv. kan vise behov for, at andre undersøgelser end de ovenfor listede igangsættes.

Handlingsplan 2022-2024

© 2021 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk og tryk i begrænset oplag til internt brug.

ISBN (www) 978-87-7182-559-6

ISBN 978-87-7182-560-2

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk